

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХУДУДЛАРИДА ХИТОЙ ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИ БИЛАН ҲАМКОРЛИК

ШАЗАМАНОВ ШОАЗИМ

Сиёсий фанлар номзоди, доцент, ТошДШИ

Аннотация. Мазкур илмий мақолада Ўзбекистон Республикаси вилоятларида ХХРнинг бизнес фаолияти, ривожланиши хусусиятлари ва истиқболлари, шунингдек, таъсири масалалари таҳлилга тортилади.

Таянч сўз ва иборалар: “Халқ сўзи”, бизнес, сиёсат, истиқбол, банк, молия, ижтимоий-ғоявий қарашлар, Марказий Осиё, Ўзбекистон, ХХР, даврий наишлар, темир йўллари, автомобиль йўллар, авиатранспорт, маданий мерос, таълим, ислохот, лойиҳа, сармоя.

Аннотация. В представленной статье рассматриваются вопросы ведения бизнеса КНР, особенности его развития и модернизации в регионах Республики Узбекистан.

Опорные слова и выражения: “Народное слово”, бизнес, политика, перспектива, банк, финансы, социально-идеологические взгляды, Центральная Азия, Узбекистан, КНР, периодическое издание, железная дорога, автомобильная дорога, авиатранспорт, культурное наследие, образование, реформа, проект, инвестиции.

Abstract. In the presented article there is considered and analyzed the problem of business activity of the PRC, features of its development and modernization, questions of influence on the regions of the Republic of Uzbekistan.

Keywords and expressions: “Xalq so‘zi”, business, politics, perspective, bank, financial, socio-ideological views, Central Asia, Uzbekistan, PRC, periodical, iron, road, air transport, cultural heritage, education, reform, project, investments

Сўнгги 2016-2017 йилларда “Халқ сўзи”, “Ишонч”, “Ўзбекистон адабиёти ва санъати” газеталарида чоп этилган материалларни ўрганар эканмиз, матераиллар таҳлили ХХР ўзининг бизнес билан боғлиқ сармояларини Ўзбекистоннинг хууддларига ётқизмоқда. Ушбу маънода айтадиган бўлсак, ХХР инвестицияларининг асосий қисми Ўзбекистоннинг вилоятларини ривожлантиришга қаратилмоқда, деган қараш мантиқан тўғрироқ. Бунга “Пиллани чуқур қайта ишлайдиган “Бухоро Бриллиант Силк” Ўзбекистон–Хитой қўшма корхонаси”¹ ёки “Ўзбекнефтгаз”АЖ ва Хитой миллий нефть–газ корпорацияси (CNPC) ўртасида 2006 йил июнь ойида тузилган битим доирасида Қорақўл инвестиция блокида Денгиз кўл газ конденсати конининг Хўжасаят участкаси, Хўжадават ва Шарқий Олот газ конденсати конлари очилиши”²бунга

мисол бўлиши мумкин. Маълумотда келтиришча, “лойиҳага асосан, 47 километр магистраль газ қувури, 15,7 километр шлейф газ қувури ётқизилган. Хўжасаят участкасини ободонлаштириш, 72 кишига мўлжалланган шаҳарча барпо этиш ишлари якунланган. 2 та янги кудук бурғаланган, учта кудук капитал таъмирланган, табиий газ қазиб чиқаришни назорат қилиш учун замонавий автоматлаштирилган бошқариш пульти қурилган”³. Шунингдек, “...Миллий банкнинг 970 минг долларлик кредити эвазига Хитойдан замонавий техника ва чиқинди саралаш линияси олиб келинди. Хитой томон билан яна “олтита линияни сотиб олиш бўйича шартномалар мўлжалланган”⁴”.

Қашқадарё вилоятида хитойлик шериклар билан ҳамкорликда енгил саноат корхонаси қад ростламоқда. Ўзбекистон Республикаси

¹ Афғонистон Президентининг Бухорога ташрифи / “Халқ сўзи” 2017 йил 7 декабрь, № 246 (6940).

² Газ конденсати конлари очилди. “Халқ сўзи”/ 2017 йил 7 декабрь, № 246 (6940). – Б. 1–3.

³ Газ конденсати конлари очилди. Халқ сўзи/ 2017 йил 7 декабрь, № 246 (6940). – Б. 1.

⁴ “Халқ сўзи” 2017 йил 14 март, № 51(6745). – Б. 1.

Президенти Шавкат Мирзиёев жойларда амалга оширилаётган бунёдкорлик ва ободонлаштириш ишлари, ижтимоий-иқтисодий ислохотларнинг бориши билан яқиндан танишиш, халқ билан мулоқот қилиш мақсадида 24 февраль куни Қашқадарё вилоятига ташриф чоғида, тўқимачилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилган “ЛТ Текстиль Интернейшнл” Ўзбекистон–Хитой–Нидерландия қўшма корхонаси лойиҳаси билан танишди. Мазкур корхонанинг ишга туширилиши ҳудудда йилига 22 минг тонна рақобатбардош аралаш калава ип ва 50 миллион квадрат метр ип-газлама ишлаб чиқариш қувватига эга бўлади. Корхона маҳсулотларининг 80 фоизи экспортга йўналтирилади¹.

Бугунги кунда 1964 йилда Навоийда барпо этилган “Навоийазот” акциядорлик жамиятини замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозлаш, модернизациялашга аҳамият қаратилмоқда. Корхонада кишлоқ хўжалиги, нефть-газ тармоғи, энергетика ва тоғ-кон саноати маҳсулоти учун 70 дан ортиқ турдаги маҳсулот ишлаб чиқарилади. Жамият ҳудудида учта йирик инвестицион лойиҳа – поливинилхлорид (ПВХ), каустик сода ва метанол ишлаб чиқариш, амиак ва карбамид ишлаб чиқариш ҳамда азот кислотаси ишлаб чиқариш корхоналари қурилиши давом этмоқда. Поливинилхлорид (ПВХ), каустик сода ва метанол лойиҳасининг умумий қиймати 500 миллион АҚШ долларидан ошади. Қурилиш ишлари Хитойнинг “China Engineering CO.LTD” ва “HQC (Shanghai)” компаниялари консорсиуми билан ҳамкорликда амалга оширилмоқда. Корхона фойдаланишга туширилгач, йилига импорт ўрнини босувчи 100 минг тонна поливинилхлорид, 75 минг тонна каустик сода, 300 минг тонна метанол тайёрланади. 900 дан ортиқ иш ўрни яратилади. Маҳсулотнинг 50 фоиздан зиёдини экспорт қилиш кўзда тутилган².

¹ Инсон манфаатларини таъминлаш, халқимиз турмуш фаровонлигини янада юксалтириш-барча саъй-ҳаракатларимизнинг асосидир / “Халқ сўзи” 2017 йил 25 февраль, №41 (6735). – Б. 1.

² Тошкент оқшоми. 2018 йил 20 апрель, №75 (13.672) – Б. 1.

Шаҳрисабз шаҳрида ҳам “Шаҳрисабз” логистика маркази мева-сабзавотларни етиштириш, тайёрлаш, қабул қилиш, саралаш, қайта ишлаш, жаҳон талабларига мос лабараторияларда текшириш, қадоклаш ҳамда ҳўл, музлатадиган ва қурилган ҳолда экспорт қилиш билан шуғулланади. Марказ тўла қувват билан ишга тушгач, у ерда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар бошқа давлатлар қатори Хитойга ҳам экспорт қилинади³.

Қашқадарё вилояти Қамаш туманидаги “Муродали фарм текстиль” маъсулияти чекланган жамияти раҳбари Муродали Фармоновнинг таъкидлашича, “Муродали фарм текстиль” корхонаси пахта толасининг энг паст навини қайта ишлаб, экспортбоп маҳсулотлар тайёрлашга ихтисослашган бўлиб, унинг асосий қисми Россия, Хитой, Қозоғистон каби давлатларга сотилади⁴.

Олтинкўл туманидаги “Андижон чарм” маъсулияти чекланган жамияти саноатбоп чарм ишлаб чиқаришга ихтисослашган бўлиб, ушбу маъсулияти чекланган жамият Хитойнинг “Alashankou huaroi trade co.LTD” корхонаси билан чарм етказиб бериш юзасидан 1 миллион АҚШ долларлик шартнома имзолади⁵. Ўтган йиллар ичида Ўзбекистон Республикаси билан ХХР пиллачилик соҳасини ривожлантиришга жиддий аҳамият қаратиб келмоқда. ХХР пиллачилик соҳасида ҳам катта тажрибага эга. Шундай экан, ХХР келгусида Ўзбекистон пиллачилигини ривожлантиришда ҳам ўз тажрибалари билан салмоқли ўрин тутиши мумкин. Бугунги кунда Сурхондарё вилоятида ХХР тажрибалари асосида пилла куртини етиштириш, боқиш ва парваришлаш кенг жорий этилмоқда. Вилоятда хитойлик мутахассислар иштирокида янги тоғ-кон қазилмаларини излаб топиш бўйича экспедициялар амалга оширмоқда.

³ Инсон манфаатларини таъминлаш, халқимиз турмуш фаровонлигини янада юксалтириш-барча саъй-ҳаракатларимизнинг асосидир / “Халқ сўзи” 2017 йил 25 февраль, №41 (6735) – Б. 1.

⁴ “Халқ сўзи” 2017 йил 18 январь, №13 (6707). – Б. 1.

⁵ Хориждан йирик буюртма / “Халқ сўзи” 2017 йил 20 июль.

Наманган вилояти Мингбулоқ туманида “Мингбулоқнефть” Ўзбекистон–Хитой қўшма корхонаси фаолият кўрсатмоқда. “Мингбулоқ” конида қидирув ва қазиб олиш лойиҳаси узоқ истиқболга мўлжалланган кенг кўламли лойиҳадир. Лойиҳа доирасида 4 қидирув–бурғилаш қудуғи ишга туширилади ва 4 мавжуд қудуқ капитал таъмирланади. Мазкур лойиҳа Ўзбекистон Республикасининг 2017 йил Давлат инвестиция дастурининг манзилли рўйхатига киритилган бўлиб, айти пайтда бош пудратчи – “Xibu Duolling Engineering” компанияси томонидан бурғилаш майдони ва вахта қароргоҳидаги тайёргарлик ишлари якунига етказилди. Мингбулоқ нефть кони маъмурий биносини таъмирлаш, М15 қидирув–бурғилаш қудуғини ишга тушириш ва бошқа тадбирларни амалга ошириш учун Хитой молия-тижорат институтлари киритадиган 15 миллион долларга тенг сармоя ўзлаштирилиши кўзда тутилган. Хитой Миллий нефть-газ корпорацияси мамлакатимиздаги углеводород конларини қидириш ва қазилар, Муборак газ-кимё мажмуасида табиий газни чуқур қайта ишлаш жараёнида ҳам фаол иштирок этмоқда. Шунингдек, “Хитой тажрибаси асосида Ўзбекистоннинг барча ҳудудидида кичик гидроэлектр станциялари қурилиши”¹ кўзда тутилмоқда.

ХХРдан келган инвесторлар вилоятларга нафақат сармоя, балки ўзларининг фойдали ва амалий таклиф, ғоялари билан ҳам Ўзбекистонда ислохотларни амалиётга тадбиқ этиш, имкониятларни рўёбга чиқаришда фаоллик кўрсатиб келмоқда. “Самарқанд вилоятида тери хом ашёсини тайёрлаш ва қайта ишлаш, чарм-пойабзал соҳасини ривожлантириш бўйича ҳам хитойлик инвесторлар ўз таклифларини баён қилди. Оқдарё туманидаги “Юнусжон аҳли” оилавий корхонаси томонидан соя оқсилли изоляти ишлаб чиқиш лойиҳаси амалга оширилди. Ўйлиги 26 тонна соя донини қайта ишлаш қувватига эга корхона Хитой етакчи компанияларининг замонавий ускуналари билан жиҳозланди”².

Томонлар манфатлари учун хизмат қилувчи брифинглар ўтказишни йўлга қўйиш амалда кучайди. Бунга Тошкентда ХХРнинг Ўзбекистондаги элчихонаси савдо-иқтисодий масалалар бўйича маслаҳатчиси девонхонаси томонидан “Ўзбекистон–Хитой савдо-иқтисодий муносабатлари замонавий босқичда” мавзусидаги брифинг мисол бўлиши мумкин³.

Ўзбекистон ва ХХРда амалга оширилаётган ислохотларни қиёсий ўрганиш кераклиги масаласига аҳамият қаратилмоқда. Чунончи, ХХР ислохотлар борасида ўзининг анъанавий қарашларига эга ноёб мамлакатлардан эканлиги билан ҳам тажриба вазифасини ўташи мумкин. Масалан, и.ф.д. М. Раҳматовнинг “Кластер” интеграция, инновация ва иқтисодий ўсиш мезони” мақоласига аҳамият қаратишнинг ўзи етарли⁴. Унда муаллиф ХХРнинг “маданий инқилоб”дан кейин ислохотлар билан боғлиқ юзага келган вазият ва Дэн Сяопиннинг ислохотлар фаолиятига қисқача тўхталади. Мазкур мақолада “Дэн Сяопин хитойлик раҳбарларнинг иккинчи авлодини яратди, янгича фикрлаш ва тафаккурга асос солди, Чин (ХХР) ўлкасидаги иқтисодий ислохотлар ташаббускорига айланди. Оз муддатда мазкур давлат нафақат иқтисодий-ижтимоий барқарорликка эришди, балки дунё сайёрамиз бозорининг етакчи давлатларидан бирига айланди”⁵ деган фикр

³ “Халқ сўзи”. 2017 йил 27 июль №27 (6841) – Б. 1.

⁴ И. ф. д. профессор Муртазо Раҳматовнинг “Кластер инновация ва иқтисодий ўсиш мезони” сарлавҳаси остида чоп этилган мақоласида “Инновацион кластер... хом ашёни чуқур қайта ишлаш билан боғлиқ кохоналарни бирлаштирувчи ишлаб чиқариш услубидир”, деган таърифни беради / “Халқ сўзи” 2018 йил 28 февраль, №40 (6998) – Б. 2.

⁵ Раҳматов М. Кластер интеграция, инновация ва иқтисодий ўсиш мезони / “Халқ сўзи” 2018 йил 28 февраль, №40 (6998) – Б. 1. “Халқ сўзи” мухбири Т. Қамаровнинг “Илғор технологик ишлаб чиқариш маркази” руқн остида чоп этилган мақоласида, Жиззах вилояти “Жиззах” махсус индустриал зонасида ўтган қисқа давр мобайнида 158,2 млн. АҚШ доллариға тенг бўлган 24 та лойиҳани амалга ошириш маъқулланди. Ҳозирда бу ерда 68,2 миллион доллар микдорида инвестиция ўзлаштирилиб, 13 та лойиҳа ҳаётга тадбиқ этилди. 2015 йил давомида 102 млрд. сўмлик маҳсулот тайёрланган бўлса, шундан 6,4 миллион долларлик қисми экспорт қилинди. Умуман олганда, 2016 йилда

¹ “Халқ сўзи” 2017 йил 8 июль, №134(6828) – Б. 1–2.

² “Халқ сўзи”. 2017 йил 15 апрель №75 (6769) – Б. 1.

мутахассислар диққатини ўзига тортиши табиий. Дэн Сяопин ислохотлар меъмори сифатида танг аҳволда қолган ХХР иқтисодиётини ботқоқдан олиб чиқди, ташқи сиёсат бобида ҳам мамлакат имджини шакллантириш ва обрўини тиклашда ҳал қилувчи ўрин тутди. Бугунги ҳукумат томонидан Дэн Сяопиннинг ХКПда геронтология масаласи билан боғлиқ “ёшни чеклаш” қарашларига амалда ўзгартиришлар киритилиб Конституциясида “чексиз” деган тушунча киритилди. Бошқа бир томондан, ХХРда ҳам коррупция билан боғлиқ юзага келаётган вазият ва унинг оқибатларини бартараф этиш учун коррупцияни ҳал этиш муаммоларини давлат сиёсати даражасига чиқишини унинг ислохотларнинг қусури сифатида қараш керак бўлади. Ушбу ўринда ХХРнинг коррупцияга қарши кураш тажриба ва механизмларини ўрганиш масаласи амалдаги ҳокимиятга ишонч, тараққиёт ва барқарорликни таъминлаш ва мустаҳкамлаш нуқтаи назардан амалда фойдаси кўпроқ. ХХРда ҳозир ҳам ривожланаётган Денгиз бўйи минтақа районлари билан ички минтақа ва миллий автоном районлар ўртасидаги ижтимоий-иқтисодий тафовутлар сақланиб қолмоқда. ХХР халқаро майдонда имкониятлари чексиз, буюк давлат сифатида қаралмоқда экан, юқоридаги муаммоларнинг қандай ҳал этилиши, унинг борасида ишлаб чиқиладиган чора-тадбирлар, механизмлари халқаро ҳамжамиятни ўзига тортиши мумкин бўлган асосий жиҳат. Назаримизда ХХРнинг ислохотлар боис ижтимоий-сиёсий ҳаётида кечаётган жараёнларни ичидан ўрганиш тадқиқотчи учун маъқул кўринади. Колаверса, бу алоҳида тадқиқот ва изланишларни тақозо қиладиган масала. Мазкур ўринда журнал саҳифларида ҳам Хитой тажрибаларини ўрганишга бағишлаб чоп этиладиган илмий мақолалардан кўз юмаслик керак. Уларнинг таҳлилий масалала-

рига ҳам жиддий эътибор қаратиш зарур кўринади. Х. Тўхтаровнинг “Хитой тараққиётида либераллаштириш сиёсати” номли мақоласи бунга ёрқин мисол бўлиши мумкин. Мақолада “хусусий мулкчиликка янги муносабатлар асосида ёндашила бошланганлиги ҳамда давлатнинг мулкчилик шакллари чегаралашга нисбатан аралашувига чек қўйилиши иқтисодий соҳада амалга оширилган ислохотларни янада кучайтиришнинг асосий омили бўлмоқда. Бугун мамлакатда фаолият кўрсатаётган жами корхоналарнинг 0,4 фоизи давлатга тегишли бўлиб, 90 фоиздан ортиғи эса нодавлат корхоналаридир”¹. М. Атанязованинг “Меҳнат миграцияси” мақоласида “Хитой фуқароларининг 35 фоизи хориж давлатларида меҳнат қилиши” ҳақидаги фикрлар келтириб ўтилади. Бундай фикр бизда хитойликларнинг хорижда иш бандлиги фаолияти билан боғлиқ маълум тасаввурлар пайдо қилади. Бинобарин, ХХРнинг ислохотлар сабаб халқаро майдондаги давлат имижига, маданият ва таълим билан боғлиқ ташқи сиёсатининг таъсири кучайди.

Хитой томони Ўзбекистонда эркин иқтисодий ва кичик саноат зоналарини яратишни қўллаб-қувватлаш билан ҳам ислохотлар жараёнининг муҳим омили бўлиб қолмоқда. 2016 йил 26 октябрдаги Фармонига мувофиқ, ушбу ҳудуд “Ангрен” эркин иқтисодий зонаси, деб аталди. Мазкур иқтисодий зонани ривожлантириш учун йирик лойиҳалар амалга оширилмоқда. Улардан бири Хитойнинг “Поли техноложиз” компанияси билан ҳамкорликда конвейер ленталари, қишлоқ хўжалиги техникаси ва автомобиль шиналари ишлаб чиқариш лойиҳасидир. Лойиҳага кўра, йилига 100 минг погон метр конвейер лентаси, 200 мингта қишлоқ хўжалиги техникаси шинаси, 3 миллион дона автомобиль шинаси ишлаб чиқиш режалаштирилган”². “ХХР мазкур ўринда маҳаллий хом ашё

“Жиззах” махсус индустриал зонасида фаолият кўрсатаётган корхоналар томонидан 370 млрд. сўмлик саноат товарлари ишлаб чиқариш 49,5 млн. АҚШ долларлик экспорт амалиётини бажариш кўзда тутилган эди / “Халқ сўзи” 2016 йил 18 февраль, № 35 (6470) – Б. 2.

¹ Тўхтаров Х. Хитой тараққиётида либераллаштириш сиёсати // “Jamiyat va boshqaruv”. № 3, 2009 йил. – Б. 75.

² Саноатни янада ривожлантириш ва улкан бунёдкорлик ишлари истикболлари / “Халқ сўзи” 2017 йил 22 июль №144 (6838). – Б. 1.

ресурсларини чуқур қайта ишлаш асосида юқори қўшилган қийматли маҳсулотларни тайёрлаш бўйича қўшма ишлаб чиқаришларни ташкил қилишга Хитой корхоналарини рағбатлантиради”¹. Бундан ташқари “AWP” Ўзбекистон-Хитой қўшма корхонасида тайёрланаётган сантехника жиҳозлари, “Peng Sheng Feed” корхонасининг чорва моллари учун махсус озуқалар, “Master Builing Products” корхонасининг қувурлари хорижда ҳам харидоргир, “Peng Zhong Xing Sheng” қўшма корхонасида 7,6 миллиард сўмлик мобиль телефонлар, “Auto Pad Systems” корхонасида 564,5 миллион сўмлик тормоз колодка ва накладкалари, “Yorqin chiroqlar” корхонасида 420 миллион сўмлик тежамкор лампалар ишлаб чиқарилиб, харидорларга етказилди. Қарийб 800 та иш жойи очилиб, шунча кишининг бандлиги таъминланди”².

Сергей Левченко ва Ленуре Адилшаеваларнинг 2017 йил 7 июнда “Халқ сўзи” газетасида келтирилган маълумотларига кўра, “ХХР томонидан киритилган инвестициялар ва кредитлар эвазига нефть-газ, кимё, тоғ-кон саноати, АКТ соҳаси, қурилиш материаллари ишлаб чиқариш ҳамда йўловчи транспортини ривожлантириш йўналишларида кўплаб лойиҳалар ҳаётга татбиқ этилди. Ҳозирги кунда Хитойнинг “Wenzhou Jinsheng Trade” “ZTE”, “Huawei”, “ZTT”, “Juita Sewing Machine”, “Fuan Huari Brake Materials” “Xinjiang Nixian International” ва бошқа компаниялари самарали иш олиб борапти”³. Ўзбекистон бозорига пластмасса маҳсулотларини қайта ишлаш ускуналарини етказиб беришда ҳам Хитой пешқадамлик қилмоқда. Хитой Ўзбекистон билан ушбу соҳа бўйича ҳамкорликни 10 йил муқаддам бошлаган⁴.

Ўзбекистон бозори учун интернет тармоғини ривожлантириш ва унга аҳамият маса-

ласи ҳам истиқболда бозор эҳтиёжи ўсиб бораётган соҳага айланмоқда. Бинобарин, ХХРнинг интернетни ривожлантиришга бўлган муносабатни қарайдиган бўлсак, бу соҳани ривожлантириш учун жиддий аҳамият қаратилмоқда: “Хитойда IT-технологиялари соҳасини янада ривожлантириш мақсадида умумий капитал 100 миллиард юань (14,56 миллиард АҚШ доллари)га тенг янги инвестицияси жорий этилди, унинг фаолияти интернет лойиҳаларини амалга оширишга қаратилади. Мақсад яқин келажакда мамлакатни глобал бозорнинг асосий иштирокчиларидан бирига айлантириш кўзда тутилган. “ICBC” банки, “China Unicom”, “China Mobile” мобиль алоқа операторлари томонидан жамғарма ҳисобига 30 миллиард юань ҳажмдаги дастлабки маблағ тақдим қилинди”⁵.

Даврий нашрларда чоп этилаётган мақолалар мазмун ва савияси қандай бўлишидан қатъи назар, Ўзбекистон ислохотлари учун чет эл инвестицияларнинг зарурлиги ва уни иқтисодиётга жалб этиш механизм ҳамда унинг йўллариини излаб топиш бугунги куннинг талаби эканлиги очик тарғибот қилинмоқда. Мазкур ўринда, “Халқ сўзи”да эълон қилинаётган туркум материаллар алоҳида ўрин тутмоқда. Бундан ташқари, телекўрсатувлар, айниқса, Ўзбекистон 24 соат ичида тахлилий информацион дастурининг эфирга узатилиши ва унда тайёрланаётган туркум материаллар Ўзбекистоннинг халқаро майдонда имижини шакллантиришда ҳал қилувчи омил бўлмоқда. Зеро, кенг қамровли ислохотларни бошдан кечиравётган бугунги Ўзбекистон учун ОАВнинг ўрни бекиёс бўлиб, улар орқали хорижий мамлакатлар иштирокида мамлакатимиз ички ҳаётида кечаётган жараёнлар ҳақида маълумотларга эга бўламиз.

Ана шу маънода ОАВнинг Ўзбекистонда ХХР бизнеси ва фаолияти ҳақидаги илмий мақола ва материаллар, телерепортажларнинг тайёрланиб эфирга узатилаётганлиги мақсад айна муддао бўлиб, ХХРни яқиндан ўрганиш имкониятларини беради. Манбаларни ўрганар эканмиз, Ўзбекистон вилоятларининг ижтимоий-иқтисодий ривожланишида ХХР салмоқли

¹ Ўзбекистон Республикаси ва Хитой Халқ Республикаси ҳар томонлама стратегик шериклик муносабатларини янада чуқурлаштириш тўғрисида Қўшма баёнот/ “Халқ сўзи”. 2017 йил 19 май, №99 (6793) – Б. 1.

² “Халқ сўзи” 2016 йил 19 февраль, №35 (6470) – Б. 2.

³ Эркин иқтисодий зоналар салоҳияти 2017 йил 7 июнь, №112 (6806) – Б. 1–2.

⁴ Харидоргир маҳсулотларнинг сири нимада? “Халқ сўзи”. 2017 йил 21 сентябрь, №190 (6884) – Б. 3.

⁵ “Халқ сўзи” 2017 йил 24 январь, – Б. 3.

ўрин тутаётганлиги англашилади. Таҳлиллар кейинги ўтган 2016–2018 йиллар бу икки мамлакат ижтимоий-иқтисодий муносабатлари тарихида ҳал қилувчи давр бўлганлигини кўрсатмоқда. Бундай ўзаро яқинлик ХХР тажрибаларининг ислохотларимиз борасидаги имкониятларини олдиндан чамалаш ва англаш, стратегиямиз йўналишларини аниқлаб олишда амалий натижаларини бериши тайин.

Даврий нашрларда чоп этилаётган аксарият мақолалар моҳиятидан англашимизча, Ўзбекистон хорижий давлатлар билан ижтимоий ҳамкорликни йўлга қўйиш, саноат ишлаб чиқаришни модернизациялаш жараёнида етарли тажрибага эга бўлиб бормоқда. Ушбу ўринда бир нарсани, яъни йирик корхоналар барпо этилган тақдирда иш бандлиги ўз ечи-

мини топиши, давр руҳини ҳис этган замонавий мутахассис ва кадрларни тайёрлаш, Олий таълимни тубдан ислоҳ қилиш, таълим ривожини учун халқаро ҳамкорликни кенг йўлга қўйишда жиддий эътиборни тақозо этади. Бундай вазиятда муносабат ва манфаатларини фақат бир томонлама йўналтириш тажрибаси амалиётда ўзини тўла оқлаган эмас, қолаверса, тарихий тажрибалар уни кўп бора исботлаган ҳам. Ўзбекистонда кенг қамровли ислохотларни амалга оширишга жиддий киришилган экан, ислохотларни амалда рўёбга чиқаришда нафақат ХХР, балки ғарб дунёси тажриба ва имкониятларидан ҳам кенг фойдаланишга аҳамият қаратиш керак. Бу мамлакатимиз иқтисодиёти, стратегияси учун жуда муҳим.

ЎЗБЕКИСТОН – ТУРКИЯ ҲАМКОРЛИГИ МАСАЛАЛАРИ

ИМАМОВ БОБИР

Мустақил тадқиқотчи, ҚМШИ

Аннотация. Ушбу мақолада Ўзбекистон ва Туркия муносабатларининг савдо-иқтисодий, сиёсий ва маданий-гуманитар соҳалардаги алоқалари ҳамда ўзаро муносабатлари ёритиб берилган. Шунингдек, Туркия ва Ўзбекистон Президентларининг давлат таширифлари ва икки давлат ўртасидаги имзоланган ҳужжатлар, эришилган келишувлар, ва уларнинг натижаларига доир фикр-мулоҳазалар таҳлил этилади.

Таянч сўз ва иборалар: ҳамкорлик, муносабат, ташики сиёсат, интеграция, масъулият, демократия, илм-фан, жаҳон маданияти, мустақиллик, дин, хавфсизлик, кадрлар тайёрлаш.

Аннотация. В этой статье освещаются отношения Узбекистана и Турции в торгово-экономической, политической, культурной и гуманитарной сферах. Также анализируются государственные визиты президентов Турции и Узбекистана, подписанные документы между двумя странами, достигнутые договоренности и их значение.

Опорные слова и выражения: сотрудничество, отношение, внешняя политика, интеграция, ответственность, демократия, наука, независимость, духовная культура, мировоззрение, религия, безопасность, подготовка кадров.

Abstract. This article highlights Uzbekistan-Turkey relations in the trade-economic, political, cultural and humanitarian spheres and their mutual relations. Also, the state visits of the Presidents of Turkey and Uzbekistan and the signed documents between two countries, the agreements reached and their conclusions are analyzed.

Keywords and expressions: cooperation, relationship, external policy, integration, responsibility, democracy, science, world culture, independence, spiritual culture, religion, safety, cadre preparation.

Ўзбекистонда хорижий давлатлар ва халқаро ташкилотлар билан бевосита алоқалар олиб боровчи муассасалар тизимини шакллантириш, улар билан сиёсий, иқтисодий ма-

даний ва дипломатик алоқалар ўрнатиш ҳамда бу алоқаларни ривожлантириб ўзаро ҳамкорлик даражасига кўтариш долзарб масалалардан биридир. Қисқа муддат ичида Ўзбе-